

Какво (не) знаем за Кампанията за по-зелени арбитражи (Campaign for Greener Arbitrations)?

What do we (don't) know
about the Campaign for Greener Arbitrations?

Таня Йосифова¹

През 2019 г. международният арбитър Луси Грийнууд основава Кампания за по-зелени арбитражи² (Campaign for Greener Arbitrations), която цели да минимизира въздействието на въглеродния отпечатък в нейната арбитражна практика. Тя обобщава водещите ѝ принципи в т.нар. „Зелен залог“ (Green Pledge). За своите пет години от съществуването си Кампанията бързо добива популярност. Проблемите на опазването на околната среда чрез рециклиране, използване на нови технологии и възобновяеми източници на енергия и други мерки, които водят до намаляване на парниковия ефект и на въглеродния отпечатък в различни сфери на обществения живот, стават все по-актуални. Арбитражните производства и дейността на арбитражните институции не правят изключение.

Една от основните цели на Кампанията е да се прилагат екологично устойчиви практики в арбитража³. По-екологичните аспекти на арбитра-

¹ Таня Йосифова, професор, доктор, катедра „Частноправни науки“, ЮФ, УНСС, e-mail: tyosifova@unwe.bg (Prof. JD Tanya Yosifova, Department of Private Law, Faculty of Law, UNWE, e-mail: tyosifova@unwe.bg).

² Campaign for Greener Arbitration, [online] <https://www.greenerarbitrations.com/> [accessed 11.09.24].

³ През 2022 г. Арбитражният съд при БСК подписва Зеления залог и подкрепя Кампанията за по-зелени арбитражи, а неговия председател – проф. Таня Йосифова от 2024 г. е член на Регионалния комитет за Европа.

ражната работа включват поведение, което използва разумно природните ресурси, рециклира и компостира отпадъците, като по този начин се намалява глобалното затопляне и се подобрява климатът.

Кампанията за по-зелени арбитражи насърчава всички участници в арбитражното производство и засегнати лица да се стремят да спазват ръководните принципи на Зеления залог, а те са:

- насърчаване на работните пространства с намален отпечатък върху околната среда чрез търсене на възможности за намаляване на консумацията на енергия и отпадъците;
- даване предимство на кореспонденцията по електронен път и използване на електронни документи, освен ако кореспонденцията на хартиен носител не е изрично необходима при обстоятелствата, като същевременно се има предвид, че имейлът има въглероден отпечатък⁴.
- насърчаване използването на видеоконферентна връзка като алтернатива на пътуването и личното присъствие;
- избягване на печатане на хартиени копия на документи и използване на електронни документи, както и насърчаване на използването на електронни средства по време на изслушванията и когато е уместно свидетели или експерти да дават показания чрез съоръжения за видеоконферентна връзка;
- използване, когато е възможно, на доставчици и доставчици на услуги, които са се ангажирали да намалят своя отпечатък върху околната среда;
- избягване на ненужни пътувания и използване на съоръжения за видеоконференции като алтернатива.

През 2020 г. в Кампанията за по-зелени арбитражи е създаден управителен комитет, който включва практикуващи арбитражи. През 2020 г. Управителният комитет чрез отделни работни групи започва работа и през 2021 г. приема т.нар. „Зелени протоколи“, които съдържат лесни за прилагане практически насоки за подобряване на работата на различни целеви групи в арбитражните производства, както и добри примери, които могат да бъдат следвани.

⁴ Вж. Г. Върбанова. *Правен режим на електронните документи*. Варна, Данграфик, 2020.

ЗЕЛЕНИ ПРОТОКОЛИ

Съдържанието на Зелените протоколи е достъпно на интернет страницата на Кампанията на следните езици – арабски, английски, френски, мандарин, португалски, руски, испански. Те са структурирани в няколко раздела, които са фокусирани върху отделни аспекти на арбитражната работа, включително организация на работни помещения, арбитражни производства, изисквания към арбитрите, организиране на конференции и всички те третират въпроси, свързани с намаляване на въглеродния отпечатък.

Понастоящем Зелените протоколи, заедно с Рамката за приемането им, са общо шест:

Зелен протокол за арбитражно производство и модел на зелена процесуална заповед;

Зелен протокол за адвокатски кантори, камари и доставчици на правни услуги, работещи в сферата на арбитража;

Зелен протокол за арбитри;

Зелен протокол за арбитражни конференции;

Зелен протокол за места за арбитражни изслушвания;

Зелен протокол за арбитражни институции.

Ако разгледаме Зеления протокол за арбитражните институции ще видим, че в него изрично се посочва необходимостта от работа със служителите, за да се преосмислят практиките, прилагани до този момент в институцията и необходимостта от тяхната промяна. В този протокол са включени следните раздели – „Използване на зелена енергия“, „Намаляване консумацията на енергия“, „Преминаване към дигитално общуване“, „Минимизиране на отпечатване на хартиени копия и използване на хартия“, „Насърчаване на рециклирането“, „Ограничаване използването на прибори за еднократна употреба и елиминиране на пластмасата“, „Партньорство със „зелени“ организации“, „Отговорно пътуване“, „Поощряване на служителите“, „Стимулиране на социално отговорно поведение“.

В раздел „Използване на зелена енергия“ е обърнато внимание на използването на чиста или възобновяема енергия, когато е възможно, като акцентът е върху доставчици, които имат екологично и социално отговорно поведение.

В раздел „Намаляване консумацията на енергия“ са включени редица насоки, които могат да спомогнат за енергийната ефективност, така че да се намали въглеродният отпечатък. Като цяло се окуражава многок-

ратното използване на материалите и тяхното рециклиране, когато е възможно и компенсиране на емисиите на парниковите газове. В тази връзка са посочени неизчерпателно следните дейности:

- Използване на възобновяема енергия, рециклирани материали, лед светлини, естествена светлина, когато е възможно; използване на сензори и системи за осветление с определено времетраене в работните помещения; по време на дълги почивки да се стимулират служителите да изключват компютрите вместо да бъдат в режим „скрийн сейвър“ (Screen saver); използване на компостери и други системи за отпадъци за храна; използване на материали за почистване, които са по-екологични и на съоръжения за пестене на вода в кухните и санитарните помещения, както и на енергийно ефикасни сешоари за ръце или кърпи.

В раздел „Преминаване към дигитално общуване“ се акцентира на използването на новите технологии за водене на арбитражните производства с цел намаляване на отпечатването на документи, използването на хартия и като алтернатива на пътуванията⁵. Целта е да се използват по-ефективно новите технологии. По-специално са посочени следните мерки:

- Изрично допускане в правилата на арбитражната институция документооборотът да се извършва по електронен път (по електронна поща или чрез онлайн хранилища) и делата да се съхраняват електронно. Когато се назначава арбитър, следва да се преценява неговата способност да работи с новите технологии (когато е подходящо). Необходимо е да се предвиди възможност за допускане на дистанционно изслушване на свидетели и експерти, както и да не се изключва в Правилата на арбитражната институция допустимостта на провеждане на онлайн заседания, а да е допустимо по-широко тълкуване на понятието, като участниците се подпомагат от добре обучени специалисти. Виртуалните заседания могат да включват широк набор от средства – като например видео- и аудиоконферентни връзки, електронно представяне на доказателства, работа с лаптопи, проектори и други подобни, като се поощрява предпочитането на местни преводачи, доставчици, репортери и др.

В раздел „Минимизиране на отпечатване на хартиени копия и използване на хартия“ се акцентира на необходимостта да се отпечатват хартиени документи само когато това е строго необходимо. В последния

⁵ Повече за възможностите, които предоставя електронният арбитраж, вж. Г. Димитров, и Г. Върбанова. Електронен арбитраж. Т. Йосифова (състав.). *Арбитражът в полза на българския бизнес – предизвикателства и перспективи: сборник с доклади от конференция на АС при БСК, проведена на 30 ноември 2022, София*. София, ИК „Божидар Данев“, 2023, с. 46 – 60.

случай отпечатването следва да се извърши по възможност, като се използва екологичен принтер (предпочитат се мултифункционални машини, които се използват от повече хора вместо индивидуални принтери), екологичен тонер и мастило и при разделно и екологично събиране на техните отпадъци. Препоръчва се използване на рециклирана хартия или такава без хлор или без дървесина, при изпращане на документи в чужбина обмисляне дали документите да се по куриер, или да се използва локален принтер; стимулиране на участниците в производството да използват своите електронни устройства; стимулиране на маркетингови кампании в електронна форма вместо хартиени дупляни; съставяне на електронни счетоводни документи, когато е допустимо.

В раздел „Насърчаване на рециклирането“ се набляга на ползите от рециклирането, като се посочват добри практики за това – намаляването на използването на пластмасови торби, освен ако не са рециклирани, правилно изхвърляне на отпадъци от електронни устройства и продукти. В съответствие с политиката на архивиране и унищожаване на хартиени дела и националното законодателство арбитражната институция следва да извърши (доколкото е възможно) рециклирането им.

В раздела „Ограничаване използването на прибори за еднократна употреба и елиминиране на пластмасата“ се посочва, че когато е възможно и безопасно арбитражната институция следва да намали отпадъците посредством примерно изброени действия, като се използват бутилки, чаши, прибори, чинии за многократна употреба вместо пластмасови, вместо хартиени салфетки да се използват памучни кърпи, както и местни доставчици при организиране на конференции, и да се даде гласност на предприетите мерки от институцията преди извършване на услугата.

В раздел „Отговорно пътуване“ е наблегнато на използването на новите технологии, за да се намалят излишните пътувания, като се окуражава екологичния транспорт. Конкретни мерки, които могат да бъдат предприети, включват: провеждането на виртуални конференции и онлайн участие на докладчици и слушатели, а за тези участници, които присъстват на място предпочитане на доставчици на услуги, които прилагат подобни устойчиви практики; предпочитане на екологичния транспорт и на обществения транспорт, ходене пеш.

В раздел „Партньорство със „зелени“ организации“ се подчертава, че арбитражната институция следва да си партнира с доставчици, които прилагат подобни устойчиви практики, които включват компании за кетъринг, документооборот, куриери, маркетингови и рекламни агенции, компании за почистване, доставчици на суровини.

Накрая в раздели „Поощряване на служителите“ и „Стимулиране на социално отговорно поведение“ са включени следните насоки – въвеждане на различни стимули за служителите, които имат по-екологично поведение, като по-функционално оборудване на работните им пространства, намаляване сметките за телефонни разговори, работа от разстояние. Арбитражните институции следва да стимулират участието на служителите си като доброволци в организации за устойчиво развитие, както и да обучават персонала на мерки за социално отговорно поведение.

РЕГИОНАЛНИ КОМИТЕТИ

В рамките на Кампанията за по-зелени арбитражи функционират следните регионални комитети:

- Африка, Азиатско-тихоокеански, Карибски, Европа, Индия, Латинска Америка, Среден изток и Северна Африка, Северна Америка. Регионалните комитети работят за повишаване на осведомеността и за постигането на конкретни цели в съответния регион. Регионалните комитети се координират от управителен комитет на Кампанията, който определя приоритетите и дневния ред на Кампанията в краткосрочен и дългосрочен план. Регионалните комитети си сътрудничат с различни работни групи на Кампанията за по-зелени арбитражи.

Членовете на регионалните комитети включват практикуващи юристи, представители на институции и арбитри. Структурата на комитета е базирана на юрисдикция и като такава обикновено има представители на съответните държави в рамките на тази юрисдикция. Това означава, че тези членове като цяло ще бъдат отговорни за съответните събития и дейности в съответната им юрисдикция.

Специфичните отговорности на членовете на регионалните комитети включват участие в разговори, на които се обсъждат приоритети и подходящи дейности, включително организиране на събития, свързани с устойчивостта; поддържане на връзка с други членове на регионалния комитет, активни в региона, за координиране на организирането на дейности, свързани с устойчивостта; фокусиране по-специално върху това да се гарантира, че Кампанията е представена на националните арбитражни дни или конференции в съответната юрисдикция и когато е възможно, насърчаване на собствената организация и колеги да приемат екологично поведение при провеждането на арбитражни производства.

В заключение все повече практики, институции, правни кантори извяват желание да въведат ръководните идеи на Кампанията за по-зелени

арбитражи. Самата Кампания подкрепя различни инициативи в отделни региони по света, посветени на арбитража, като арбитражни дни или арбитражни седмици, екологични инициативи, споделяне на идеи за по-екологично поведение, провеждане на анкети с цел запознаване и внедряване на мерки за по-екологично устойчиво поведение сред участниците в арбитражните производства. Наблюдава се активност както от страна на арбитражната общност, която подкрепя Кампанията все повече в световен мащаб, така и от самата Кампания, която участва във все повече инициативи във връзка с екологично поведение на участниците.